

O bnova českých sídlišť s podporou evropských strukturálních fondů

Zrekonstruovaný bytový dům na sídlišti Máj, České Budějovice

Jedním z cílů evropských dotací je snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony a podpora vyváženému rozvoji v území. Své specifické problémy řeší regiony jako celky, malé obce a stejně tak i velká města. Ta trápí zejména houstnoucí doprava, historické ekologické zátěže či zanedbaná velkokapacitní sídliště na okrajích měst. Právě na poslední z nich je zaměřena podpora z integrovaného operačního programu.

Integrovaný operační program (IOP) je jedním z osmi tematických operačních programů, které Evropská komise schválila pro Českou republiku pro programovací období 2007-2013. Tento program je zaměřen na řešení společných regionálních problémů v oblastech infrastruktury pro veřejnou správu, veřejných služeb a územního rozvoje. Jedna z oblastí podpory v IOP je nazvaná „Zlepšení prostředí v problémových sídlištích“. Tato podpora je zaměřena na revitalizaci a regeneraci prostředí problémových sídlišť postavených v hromadné bytové výstavbě a na renovaci bytových domů situovaných v těchto sídlištích nebo historických jádrech měst. Podpora je realizována ve městech nad 20 tisíc obyvatel, která mají zpracovaný tzv. Integrovaný plán rozvoje měst (IPRM). IPRM je souborem vzájemně obsahově a časově provázaných akcí, které jsou realizovány ve vymezeném území tak, aby přinesly významný synergický efekt umožňující řešení nejzávažnějších identifikovaných problémů a využití ekonomického a dalšího rozvojového potenciálu měst. Na základě kritérií Evropské komise se jedná o městské oblasti vykazující oproti průměru města zvýšený výskyt negativních sociálních jevů, jako jsou

vyšší míra chudoby a vyloučení; vysoká míra dlouhodobé nezaměstnanosti; neuspokojivý demografický vývoj; nízká úroveň vzdělání, významné nedostatky v oblasti dovedností a velký počet studentů, kteří předčasně opouštějí školu; vysoká úroveň kriminality a delikvence; obzvláště znečištěné životní prostředí; nízká míra hospodářské aktivity; velký počet přistěhovalců, etnických skupin a příslušníků menšin nebo uprchlíků; nízká úroveň hodnoty nemovitostí; vysoká energetická náročnost budov. Cílem podpory je zvýšit kvalitu života obyvatel těchto sídlišť, zabránit hrozícímu sociálnímu vyloučení sociálně znevýhodněných rodin a zamezit vzniku tzv. sociálních ghett na sídlištích s vyšší koncentrací těchto skupin.

Aktuální stav výzvy

Na tuto oblast podpory je v rámci IOP vyčleněno celkem přibližně pět miliard korun. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR) vyhlásilo výzvu na podávání žádostí o poskytnutí podpory v rámci této oblasti podpory v květnu 2009, poslední projekty byly předkládány do srpna 2013 tak, aby bylo možno do konce roku provést formální i věcné hodnocení žádostí a podepsat rozhodnutí o poskytnutí dotace, a následně všechny schválené projekty realizovat do konce roku 2015. Do konce srpna 2013 bylo na pobočky Centra pro regionální rozvoj předloženo celkem 1401 projektových žádostí, doposud bylo schváleno k realizaci přes 1100 projektů, další jsou v procesu schvalování. Vysoký počet příjemců a úspěšně realizovaných projektů svědčí o značné potřebě tohoto typu podpory. Ve většině měst poptávka vysoce přesahovala nabídku, a tak v současné době již bylo vyplaceno téměř 60 % alokace

na tuto oblast podpory. V rámci programu IOP, ale i obecně v rámci českých programů se tak jedná o jeden z nejlepších výsledků, potvrzující oprávněnost této oblasti podpory.

Regenerace bytových domů

Hlavní aktivitou, kam směřuje největší část finančních prostředků, je regenerace bytových domů. Z předložených projektů tvoří tato oblast asi 85% podíl. Dotace je určena pro vlastníky bytových domů, tedy obce, bytová družstva, společenství vlastníků jednotek a další právnické a fyzické osoby vlastníci bytové domy. Podpora může dosáhnout výše maximálně 40% nákladů projektu pro všechny regiony NUTS 2 vyjma Jihozápadu (Plzeňský a Jihočeský kraj), kde podpora může být maximálně 30%. Stejně jako u jiných oblastí intervence je i zde možná bonifikace pro malé a střední podniky. Nejčastějším typem projektů jsou kompletní regenerace domů zahrnující zejména jejich zateplení, opravy nosných konstrukcí, sanaci základů, rekonstrukci technického vybavení domů a novou fasádu. V mnoha případech pochází panelové domy ze šedesátých a sedmdesátých let a od doby jejich výstavby v nich neproběhly žádné opravy. Tomu pak také odpovídá současný technický stav budov, který nejenže nespĺňuje moderní nároky zejména v energetické oblasti, ale ne-

Zrekonstruovaný bytový dům na sídlišti Mojžíř, Ústí nad Labem

zřídka ani v oblasti bezpečnosti. Toto se týká zejména zastaralých výtahů, ale také lodžii a balkonů nebo rozvodů vody a elektřiny. Právě tyto opravy se nejčastěji objevují u menších projektů, kde nedochází ke kompletní rekonstrukci budov. Příklady komplexních oprav domů lze názorně vidět na fotografické dokumentaci z českobudějovického sídliště Máj nebo ústeckého sídliště Mojžíř.

Dětská hřiště, sportoviště a volnočasové plochy

Zbylá šestina projektů je zaměřena na revitalizaci veřejných prostranství na těchto sídlištích. Oprávněnými žadateli pro tyto projekty jsou obce, které mohou získat z evropských fondů podporu ve výši 85 % nákladů projektu. Kvalitu života totiž ovlivňuje nejen charakter samotného bytového prostředí, ale do velké míry také kvalita parteru, tedy vnitřních ploch sídliště. Bohužel, na většině českých sídlištích je parter ještě v horším stavu než samotné domy. Nejlépe je to vidět na možnostech trávení volného času zejména dětí a mládeže. Unifikované zanedbané herní plochy k trávení volného času spíše odpuzovaly, a tak se vedení měst snaží v rámci obnovy sídlištích tato původní hřiště nahrazovat novými s moderními herními prvky poskytujícími také maximální bezpečnost. Moderním trendem je realizace oddělených hřišť pro různé věkové skupiny – na jedné straně tak vznikají hřiště s pískovišti a prolézačkami pro menší děti, na druhé straně větší děti se mohou vyřádit na různých lanových prolézačkách nebo umělých lezeckých stěnách, nebo samozřejmě na multifunkčních sportovních plochách s umělým povrchem, určených v podstatě pro jakýkoliv míčový sport. Na fotografii je vidět hřiště pro nejmenší děti na libereckém sídlišti Rochlice.

Zelené plochy a odpočinková místa

Často se můžeme setkat také s revitalizací zelených ploch. Jedním z velkých projektů je obnova lesoparku Žižkův vrch v Jablonci nad

Hřiště pro nejmenší děti na sídlišti Rochlice, Liberec

Nisou. Původní neudržovaný, zpustlý a zarostlý park se zničenou zelení byl obnoven v roce 2012, dnes jej tvoří čtyři propojené části. Dominantní je samozřejmě přírodní část s novými zatravněnými plochami, okrasnými květinami, keři a stromy, které tvoří lipovou, osikovou a modřínovou alej. Relaxační část tvoří dva vodní prameny a obnovené jezírko s molem a terasou, pikniková část zahrnuje altán, vyhlídku a herní prvek-spirálu. Sportovně-naučnou část parku představují hřiště na pétanque, parket nebo zprávy zašifrované Morseovou abecedou, které lze číst na lavičkách, informačních tabulích či odpadkových koších. Při obnově lesoparku se tak velmi účelně podařilo skloubit několik různých funkcí. Jen o pár set metrů dále, u konečné stanice známé tramvaje spojující Jablonec s Libercem, vznikl park Nová Pasiřská s novými pěšími a cyklistickými komunikacemi v bezbariérové úpravě, novými lavičkami, veřejným osvětlením a lávkou přes Lužickou Nisu. Podobně pozitivně

působí také projekt v Uherském Hradišti, kde po odchodu armády byl nevyužitý a zničený vojenský prostor přeměněn v park a nové městské centrum s muzeem, obchody a univerzitními budovami.

Dopravní infrastruktura

Nesmíme zapomenout ani na řešení dopravních problémů, které je také součástí řady projektů. Nejčastěji se jedná o řešení problematiky parkování, které je zásadním problémem snad ve všech větších městech. Vedle parkovišť ale dochází také k opravám chodníků či výstavbě cyklostezek s cílem zvýšit bezpečnost chodců a cyklistů v běžném provozu. Pěkným příkladem nové cyklistické infrastruktury jsou dvě páteřní cyklistické stezky v ulicích Na Radouči a 17. listopadu na mladoboleslavském Severním sídlišti. Ke zvýšení bezpečnosti provozu přispívají také nové, přehledné a tedy bezpečné přechody pro chodce, jak ukazuje například fotografie z mosteckého sídliště Stovky. Komfort občanů zase zvyšují nové autobusové zastávky s novými přístřešky chránícími proti nepřízní počasí nebo s novými bezbariérovými úpravami usnadňujícími pohyb maminkám s kočárky nebo invalidním osobám.

Závěr

Jak ukázal náš stručný přehled již realizovaných projektů z Integrovaného operačního programu, česká sídliště procházejí radikální obnovou. Díky evropským dotacím se městům daří zlepšovat kvalitu života svých obyvatel, ale také celkového prostředí. Opravená náměstí a nové městské parky se tak znovu stávají přirozenými centry života měst, kde mohou občané bez obav trávit svůj volný čas.

*Text: Mgr. et Mgr. Vilém Řehák,
Centrum pro regionální rozvoj ČR
Foto: Ing. Jiří Šlemar*

Nový přechod pro chodce na sídlišti Stovky, Most